

שקלים כא-כב

משה שווערד

1. תלמוד בבלי מסכת מנחות דף נא/ב

גמרא תנו רבנן כ"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו מנין שתהא מנחתו קריבה משל יורשין ת"ל והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה יכול יקריבנה חצאין ת"ל אותה כולה ולא חציה דברי רבי יהודה ר"ש אומר חק עולם משל עולם כליל תקטר שתהא כולה בהקטרה והאי הכהן המשיח להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו יכול יהו אהרן ובניו מקריבין קרבן אחד ת"ל אשר יקריבו לה' אהרן בפני עצמו ובניו בפני עצמן בניו אלו כהנים הדיוטות אתה אומר כהנים הדיוטות או אינו אלא כהנים גדולים כשהוא אומר והכהן המשיח תחתיו מבניו הרי כ"ג אמור הא מה אני מקיים בניו אלו כהנים הדיוטות אם כן לכתוב קרא הכהן המשיח תחתיו בניו יעשה מאי מבניו שמעת מינה תרתי ור"ש האי אותה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכ"ג שמת ומינו אחר תחתיו שלא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרון של ראשון וחיפוק ליה מן ומחציתה וי"ו לא דריש ורבי יהודה האי חק עולם מאי עביד ליה חוקה לעולם תהא כליל תקטר למה לי מיבעי ליה לכדתניא אין לי אלא עליונה מנחת כ"ג בכליל תקטר ותחתונה מנחת כהן הדיוט בלא תאכל מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל כליל כליל לגזירה שוה נאמר כאן כליל ונאמר להלן כליל מה כאן בכליל תקטר אף להלן בכליל תקטר ומה להלן ליתן לא תעשה על אכילתו אף כאן ליתן לא תעשה על אכילתה וסבר ר"ש משל ציבור דאורייתא והתנן אר"ש שבעה דברים התקינו ב"ד וזה אחד מהן עובד כוכבים ששלח עולתו ממדינת הים שלח עמה נסכים קריבה משלו ואם לאו קריבין משל ציבור וכן גר שמת והגיה זבחים יש לו נסכים קריבין משלו ואם לאו קריבין משל ציבור ותנאי ב"ד הוא כ"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו שתהא מנחתו קריבה משל ציבור א"ר אבהו שני תקנות הוו דאורייתא מדציבור כיון דחזו דקא מידחקא לישכח תקינו דלגבי מיורשים כיון דחזו דקא פשעי בה אוקמוה אדאורייתא

2. ספר יד בנימין מנחות דף נא עמוד ב

ז"ל דהכוונה דהיורשין צריכין למוסרן לציבור דאל"כ כיון דמן התורה משל ציבור וחובת ציבור הוא האיך יכולין היורשין להביאה, כ"כ בשפ"א וכו"כ בחזו"א סי' ל"ד ס"ק ג', וכן יעוי' צ"קן אורה" מה שהביא בזה נמי מהירושלמי דשקלים.

אלא שכתבו לתמוה על מה שמצאנו מדברי התוס' לקמן נ"ב. (ד"ה דשמעינן) דלר"י יהודה נמי דס"ל משל יורשין לא אשכחן דפליג על התקנות שחקנו משל ציבור והאיך יתכן כיון דמדאורייתא החיוב משל יורשין, ועי' חזו"א שם שכי' דאפשר דזמן שאין כה"ג אין באמת לחציתין דין צעלים ומלוותה שיהא קרבן בלא צעלים וצין שהיורשין מציאין צין שהציבור מציא אינן צעלים לחציתין אלא חובת ציבור שיקרבו חציתין בכל יום אבל אין כאן זיקה של צעלים לקרבן ולא נחלקו ר"י ור"ש אלא על מי להביאן אבל צעלים של חציתין אינו אלא כה"ג וזמן שהן קריבין בלא כ"ג אין לקרבן זה צעלים יעוי"ש. (ועי' שפ"א).

שם בגמ' וסבר ר"ש משל ציבור דאורייתא והתנן אר"ש ז' דברים התקינו צ"ד כו' א"ר אבהו צ' תקנות הוו, דאורייתא מדציבור כיון דחזו דקא מידחקא לישכח תקינו דלגבי מיורשים וכו'. נ"ב כבר כתבו האחרונים

3. שפת אמת מסכת מנחות דף נא עמוד ב

בגמ' וסבר ר"ש משל ציבור דאורייתא והתנן כו' צ"ע למ"ד מדאורייתא משל יורשין איך יתקנו חכמים שיהיה משל ציבור ואולי ס"ל לגמ' דב' הדרשות אמת מבניו וחק עולם ובאמת יש לעיין למ"ד משל

יורשים דלפי הדרש אחד מבניו משמע דוקא בן ולא יורש אחר א"כ היכא שלא הניח בן י"ל דהוי משל ציבור וה"ה אם הבן לא רצה להקריב מוטל החיוב גם על הציבור וצ"ע בזה ומלשון הרמב"ם (פ"ג מה' תו"מ) משמע דדוקא באותו יום שמת מחויבין היורשים להביא אבל אם שעה כמה ימים ולא מזו כ"ג החיוב על הציבור ע"ש בלשונו שכתב אם מת קודם תמיד של שחר ובזה הי' מיושב מה שתמה עליו הכ"מ ולח"מ דבהל"ש שקלים מביא דמשל ציבור בא אך קשה האיך יפרנס סוגיא דהכא וצ"ע בכונת הרמב"ם בזה:

4. ספר יד בנימין מנחות דף נא עמוד ב

עוד כ' בחזו"א דלר' יהודה דאמר משל יורשין נראה דהיינו דוקא בנו כשר הראוי להיות כ"ג תחתיו וכל זמן שלא מינו אחר חיובא רמי' עלי' אבל אם בנו חלל או שאין לו צניס אלא צנות הרי אין כאן יורשין, וכל שאין לו יורשים לחייבם או הציבור חייב שמוצה על כל ישראל שיקרצו חציתין תמיד עכ"ד. ואמנם דעת המנ"ח מ' קל"ו דכל היורשים בכלל דאילו הי' דוקא צניס ולא צנות הו"ל להש"ס ולהר"מ לפרושי זאת ומדסתמו ונקטו יורשים כל היורשים בכלל עיי"ש, (ועי' מה שהצאנו בתוד"ה שטהא).

5. ספר איזהו מקומן מנחות דף נא עמוד ב

ב] איך מביאין היורשין החביתין גם ביום שמת הכהן גדול, והרי הן אוננין ואין משלחין קרבנות: כן הקשה האור שמח (תמו"מ ג. כג). ובמנח"א (עמ' טט"ו) הביא שבכתבי הגר"ח כתב עפ"י דברי הרמב"ם דהקרבן הוא כפרתו של הכהן גדול, וא"כ בין למ"ד משל יורשין ובין למ"ד משל ציבור הקרבן הוא עבור הכה"ג שמת, רק פליגי הממונות משל מי, ולכן שפיר מביאין אוננין.

אולם הקר"א בסוגיין נקט איפכא, דלמ"ד משל ציבור קרב עבור ציבור, ואף למ"ד משל יורשין היינו שימסרן לציבור כשאר קרבן ציבור.

6. ספר יד בנימין מנחות דף נא עמוד ב

ויעוי' עוד צ"ק"רן אורה" שהציה מהתויו"ט בשקלים דמסתבר לי' למ"ד משל יורשין דאין חייבין אלא מירושתם מה שירשו מהכ"ג אבל לא משל עצמן, צרם אין נראה כן לה"ק"רן אורה" דא"כ אם לא ירשו מאציהם נמצא בטל מצות חציתין ואמרי' לקמן סלת מנחה מנחה תמיד הרי היא לך כמנחת תמידין שאינה בטילה לעולם יעוי"ש.

7. ספר יד בנימין מנחות דף נא עמוד ב

והנה הרמב"ם ז"ל נסופ"ג מהל' תמידין פסק כר' יהודה דקרינה משל יורשין וכזר עמדו ע"ו נושאי כליו דהר"מ סותר למה שפסק נפ"ד מהל' שקלים כר"ש דמקריבין מתרומת הלשכה, ויעוי' בלח"מ.

ויש שרוצים לומר צדעת הר"מ דדוקא באומו יום שמת הכ"ג וכזר הציאו של שחר דאז מציאין היורשין אבל בשאר הימים צאין משל ציבור, וכן אם מת קודם שהציא של שחר דאז ג"כ צאה משל ציבור, כן הוא דעת בעל הליקוטי הלכות וכ"כ בשפ"א בלשון הר"מ, ברם אין דעת מרן המזו"א נוטה לזה לכל

8. דף על הדף מנחות דף נא עמוד ב

בגמ': שתי תקנות כו' כיון דחזו דקא מידחקא לשכה כו'. פירש"י דקאי על זמן בית שני, שאז היו הרבה כהנים גדולים, שלא הוציאו שנתם, ושלוש מאות כהנים עמדו בת"ך ימי בית שני, לכן נדחקה הלשכה.

בהגהות תוספות חדשים על משניות שקלים (פ"ז ו') הביא ממהרש"ח שהוסיף עוד רעיון בזה, דבימי בית ראשון, שהעמידו את הכה"ג לפי מעלתו, מינו תיכף אחר מיתת הכהן הגדול, כה"ג אחר במקומו. משא"כ בבית שני שהמינויים היו לפי ממון, אם כן נשתהה הרבה, מי יתן ויוסיף יותר ממון למלכות, לכן נדחקה אז הלשכה.

9. שפת אמת על מנחות דף נא/ב

שלא יהא מועלין באפרה דאורייתא היא. כאן נמי קשה לס"ד דמה"ת יש מעילה באפרה איך יתקנו חכמים לעקור דבר מה"ת בקום ועשה. ואפשר הבינו הפי' שלא יהיו מועלין היינו שלא יביאו קרבן מעילה דהוי בשב ואל תעשה:

10. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף ע עמוד א

בדין חגיגה הבאה עם הפסח בשבת

וכגון שבא בשבת. הנה מנהג ישראל שמניחין בליל הסדר ב' תבשילין א' זכר לק"פ וא' לחגיגה. ויעוי' ברא"ש פ' ערבי פסחים (דף קי"ד ב') בשם (הראשונים היושבים ראשונה במלכות שהם יסוד של בעלי התוספות) ה"ר יעקב מאורלייניש וה"ר יהודה מקורביל ז"ל דגם כשחל י"ד להיות בשבת היו מביאין החגיגה מערב שבת ואינה נפסלת בלינה במוצאי שבת [וק"ל דהא בשמחה אית דס"ל דבעי שחיטה בזמן שמחה, והכא הרי יכול לשחוט כבר בי"ג. וגם נתבאר לשיטתם דבחגיגה אין המצוה בהקרבה אלא עיקר המצוה היא האכילה]. וביארו שיטתם (שלפנ"ר הם מרפסין איגרי) דהנה בגמ' לקמן דף ק"כ ב' ס"ל לראב"ע דהפסח הו"ל נותר מחצות ואילך, ור"ע ס"ל דילפינן מדכתי' חפזון דנאכל בזמן חפזון והיינו בשעה שיצאו ממצרים כלומר בעמוד השחר, ומייתי הש"ס א"כ מה ת"ל בלילה, יכול יהא נאכל כקדשים ביום ת"ל בלילה וכו'. האי "הזה" מאי עביד ליה, מיבעי ליה למעוטי לילה אחר הוא דאתא, ס"ד אמינא הואיל ופסח קדשים קלים ושלמים קק"ל מה שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד אף פסח אוקים לילות במקום ימים ויהא נאכל לשני לילות ויום אחד וכו'. ולפ"ז כתבו גדולי הראשונים ז"ל הנ"ל דהתם בפסח אית לן מיעוטא, אבל הכא גבי חגיגה לית לן מיעוטא, ואפ"ל דהכא ישנתה זמן אכילתה ונחליף לילה ביום. וא"כ שפיר מצי למיכל לחגיגה אף בשנשחט בי"ג. וזה דלא כשיטת רוב הראשונים דפליגי ע"ז.

ויעו' ברא"ש דהקשה ע"ז דהא דסד"א דפסח נוקי לילות לבהדי ימים הוא דוקא משום דאינו נאכל כלל ביום הקרבתו אלא בלילה אח"כ דכתיב בלילה הזה הלכך יום הקרבתו אינו מן המנין, אבל חגיגה שיכול לאוכלה מיד ביום הקרבתה פשיטא דיום הקרבתה הוא מן המנין, דדין הקרבן הרי הוא כשלמים והיתר האכילה מתחיל ביום. ולתרץ דברי הראשונים הנ"ל צ"ל דס"ל דהה"נ דלענין זה הוקש חגיגה לפסח דאסור באמת לאכול מהחגיגה ביום.

והיינו דסברי דחגיגת י"ד הוי מדאורייתא וילפינן מדכתיב לא ילין מן הבשר אשר תזבח "בערב" וגו' דהא שלמים אפשר ב' ימים ולילה אחד, וע"כ דקאי "בערב" על חגיגת י"ד דצריך שיהיה בערב - עם הפסח. וסברי דזמן האכילה נמי הוי רק בערב. **אכן כבר הקשו העולם אהני רבוותאי על חידוש זה מסוגיין דמוכת דלא כוותיהו דהא לדבריהם גם אם חל י"ד בשבת איכא חגיגה, ומאי משני לרבנן דאין חגיגה בשבת ולכך ל"צ לקופיין.** [ועיין בדיבור הבא].

11. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת פסחים דף ע עמוד א

ת"ש סכין שנמצאת ב"ד שחט בה מיד. והנה לעיל בפ"ק י"ט ע"א קאמר דבכלל לא גזרו טומאה על הכלים הנמצאים בירושלים וא"כ מה שייך טומאה כאן. [1] ולפיכך מחלק הרמב"ם שרק לחולין לא גזרו אבל לקדשים גזרו. [2] והראב"ד שם מפרש דאפשר דכאן מיירי בנמצא חוץ לירושלים [צ"ל בדרך לירושלים] עיין שם.

12. שערים מצויינים בהלכה

דף ע. סכין שנמצאת כו' בשלשה עשר שונה ומטביל. פרש"י כלומר אע"פ שיש ספק שמא הטבילה הבעלים, זה שונה ומטבילה מספק. ועי' בתוס' במס' חגיגה (כא. ד"ה אינן) שהקשה ר' אלחנן את הר"י, מאי האי דקתני שונה ומטביל, ופירש לו הר"י, דאפי' הכיר בה שהטבילה הבעלים, אפ"ה מטבילין דאימא לא נשמרה בטהרה, הואיל ואית ליה שהות כולי יומא. וע"ע בתוס' שם שביארו הרבה דברים בכרייתא דהכא.

13. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן יד

בהא דאמרינן בפסחים (ע'). דסכין הנמצא ב"ד שחט בה מיד כו' וכן קופיין הנמצא ואיך מותר להשתמש בסכין או קופיין הנמצא ואמאי לא יכריז [1] וצ"ל דמיירי בסכינים וקופצים שאין בהם סימן כמו מחרוזות של קרדומות שכולן שוין [2] ועוד אפשר לומר דבשעת הרגל בירושלים הוי מקום שהרבים מצויים שם:

14. שו"ת רדב"ז חלק ב סימן תריא

שאלת ממני ידיד נפשי על אלו המוליכים עצמות המתים לא"י ונוהגים בהם מנהג בזיון עד שכופלין את קומתם ולפעמים מתפרקים האברים ומשתברים עצמות אם יש בזה חשש או לא. תשובה הדבר ברור שכל שהוא לתועלת המת אין בו משום בזיון כי זהו כבודו והראיה במסכת שקלים כל הכלים הנמצאים בירושלים דרך ירידה לטבילה טמאין דרך עלייה טהורין שלא כדרך ירידתן עלייתן דברי ר"מ ר' יוסי אומר כולם טהורים חוץ מן הסלע ומהגריפה והמריצה המיוחדים לקברות פירוש מגריפה כלי שגורפין וכונסין בו העצמות כשהם מפורזים. מריצה כלי שרוצצים ומשברין בו עצמות המת להכניסם בסל להוליכם ממקום למקום וזה השם נגזר מלשון ותרץ את גלגלתו כל זה מלשון הרמ"ב בפירוש המשניות הרי אתה רואה שהיו מתירין לרצץ העצמות להוליכם ממקום למקום וסתמא דמילתא לא היו עושים כן אלא לכבודו של מת לקבורו אצל בני משפחתו וכ"ש שיהיה מותר לעשות

כן כדי לקבורו בארץ ישראל. עוד יש ללמוד מאותה משנה שאפילו שיהיו העצמות משל מתים הרבה מעורבים יחד אין קפידא כיון שהדבר לכבודם ממה שהיו מתקנין כלי לגרוף אותם אם היו מפורזים ועצמות מת אחד לא היו מפורזים עד שיצטרפו מגריפה לקבץ אותם. כללא דמילתא כל דבר שהוא לתועלת המת ולכבודו מותר ולא יהיה גדול מס"ת דמקום הסכנה מותר להניחו על החמור ולרכוב עליו.

15. שו"ת שואל ומשיב מהדורה קמא חלק ב סימן קפה

אירע מעשה באחד שמת וכתב לאשתו כתובה שתטול כך וכך לאחר מותו וכל התכשיטין שהכניסה לו גם מה שיקנה לה כלם יהיו אחר מותו להאשה והנה היא היתה חולנית בחיים חיותו והבעל מת פתע פתאום ע"י ששתה סם המות ולא נודע מי הכהו והנה אח"כ מצאו שהיו מונח בפקעט אחת השט"ט =/השטרן טיכל=/ שלה עם מרגליות ושלשלת זהב ועוד שאר אבנים טובות הכל גם לכל מונח ביחד וטענו יורשי האשה (כי האשה היא חולנית) כי הכל הוא שלה והמרגליות מופרדות שמונח שם בהפקעט הן בודאי שלה שמכירים בבירור שמהשט"ט שלה לקחה אותן המרגליות הקטנות כדרך הנשים שבעת שמחברים המרגליות שט"ט לוקחין את הקטנות ומניחים אחרות גדולות תחתיהן והקטנות מוכרות לאחר וא"כ גם שאר הדברים שמונח ביחד הן שלה מה שקנה הבעל לה וגם טוענים בברי שיודעים שהם שלה ויורשי הבעל טוענים שהמרגליות הם שלה והשאר דברים טוענים להיפך שהן של אביהם שלא לקחן לאשתו רק לבנותיו **ובא הדין לפני והשבתי שלפע"ד** משנתינו הוא זה שאם ה' מכיר מקצת אבנים נוטלן ועולות לו מן החשבון וכן הוא בטוש"ע חו"מ סי' קס"ב ס"ד ומטעם כיון שהשני מודה לו במקצת הו"ל כחמשין א"י דהו"ל מחושוא"י =מחויב שבועה ואינו יכול= לשבע משלם וא"כ ה"ה כאן ואף דבירשים ל"ש מחושואיל"מ הא זה דוקא כשאין טוענין ברי אבל כשהם טוענים ברי מ"ל הם מ"ל אביהם ועיין בחו"מ סי' ע"ה סעיף ט"ז ועש"ך שם מה שחולק על הר"ן וא"כ כל שטוענים יורשי הבעל ברי שהשאר אינו שלהם א"כ צריכים לשבע גם לשיטת הש"ך סי' ע"ה ס"ק ג' כל שטוען זה בברי שהוא יודע בבירור ששקר טוען גם לגבי היורשים הו"ל מחושואיל"מ א"כ כאן שיורשי האשה טוענים בבירור שיורשי הבעל יודעים שאינו שלהם רק שהאב קנה בשביל אשתו א"כ הוה מחושואיל"מ כשהיו טוענים א"י אמנם כאן אין נ"מ ששניהם טוענים ברי וא"כ מחויבים לשבע ש"ד כדין מודה במקצת אך מה שיש לעיין כיון שאין מיורשי הבעל שטוען ברי רק בת אחת ושאר היורשים אינם בכיתם והם חבושים בבית הסוהר רק שנתנו פאלל מאכט והרשאה כדיניהם שכל מה שתעשה אותה הבת בעזבונו אביהם רשאית א"כ כיון שהם לא טענו ברי ה' נפטרים בחרם סתם א"כ אפשר דעל חלקם א"י להפסיד אותם בטענתה ברי מיהו כיון שהם היו טוענים שמא ה' להש"ך מחושוא"י לשבע משלם אף שהש"ך חזר בו מ"מ עכ"פ שבועת היסט צריכים לשבע וא"כ עכ"פ שוב מועיל כח הרשאה שטענת ברי שלה מחייבתם ש"ד וגם בלא"ה שבועה לאחד פוטרת את כולם א"כ צריכה הבת לשבע שבועה דאורייתא כדין מודה במקצת ובלא"ה נראה לפע"ד כיון דעכ"פ מונחים בפקעט אחת ויש בהם כמה דברים שמודים יורשי הבעל שהם שלה מהראוי לומר דכל מה שמונח ביחד הכל שלה **וראיה נראה לפע"ד מהא דאמרו בשקלים פ"ח משנה"ג ואם נמצאת קשורה לסכין הרי היא כסכין ועיין בפירוש הרמב"ם ובהרע"ב שם ואף דשם בעינן שיהי' קשורים היינו מדברים שנפרדים שאין להם שום שייכות כמו סכין וקופיץ או סכין וסכין אבל כאן כשאותם חפצים הם תכשיטי השט"ט מהראוי לומר שכלם הם של בעל השט"ט ושייכים להאשה כנלפע"ד ברור ודו"ק.**

16. תוספות ביצה דף יד/ב

מפני מה אמרו וילון טמא מפני שהשמש מתחמם כנגדו - וא"ת והא בפרכת המשכן אמר בפרק גיד הנשה (חולין דף צ: ויש) דמקבל טומאה (וקאמר) ושלש מאות כהנים וכו' ואף על גב דהאי טעמא לא שייך בהו ויש לומר דשאני פרכת הואיל דמי כף כייפי עלויה דארון הוי הוא אהל ומטמא במת ומ"מ קשה דהיאך מטמאה בולד הטומאה דאמר במסכת שקלים (דף יב:): פרכת שנטמאה בולד הטומאה ומיירי במשקה דזב וזבה דאי לאו הכי לא מטמו כלי [1] וי"ל כיון שנעשה אהל יש להם תורת כלי ומטמאים אף בולד הטומאה [2] ועוד אומר הר"ר שמואל מאייבר"א כשהיו נושאים הפרכת ממקום למקום נותן הכלים לתוכה א"כ יש תורת כלי עליהם ובה"ג גרס וילון אסור ויש לפרש אסור לעשותו מכלאים מפני שהשמש מתחמם כנגדו ול"נ דלא אשכחנא בשום מקום לא בביריתא ולא במשנה דהיא אסור וילון מכלאים בשלמא טומאה אשכחנא כדתנן סדין שהיה טמא מדרס ועשאו וילון טהור מן המדרס אבל טמא מגע. (כלים פרק כ"ז מ"ט):

17. תוספות יום טוב מסכת שקלים פרק ח משנה ד

פרוכת שנטמאת בולד הטומאה - ואם תאמר דבמשנה י"ג פרק כ"ד מבליים פ"ה הר"ב דוילון מקבל טומאה לפי שהשמש מתעטף וכו' ומתחמם בו והאי פרוכת ליכא למיחז שיתחממו בו דאסור להנות ממנו. תירצו בתוספות דפרק קמא דביצה דף י"ד דכיון דאמרינן [בפ"ק דסוכה מוסכות על הארון] דכייף ליה מיכף עלויה דארון והוי אוהל הלכך יש לו תורת כלי ומטמא אף בולד הטומאה א"נ כשהיו נושאים הפרוכת ממקום למקום נותן הכלים לתוכה א"כ יש תורת כלי עליהם ע"כ. ולתירוץ בתרא ניהא טפי לפירוש הר"ב במשנה דלקמן דמפרש לפרוכת בפרוכת האולם. ומשמע דהיינו נמי פרוכת דאירינן ביה הכא. ועיין מ"ש לקמן בס"ד ועוד דאנן פרוכת סתמא תנן ואמרינן ביומא בפרק הוציאו לו דף נ"ד ובפ' שני דיני דף ק"ו די"ג פרוכות היו במקדש שני. ז' על ז' שערי העזרה ואחד על פתח האולם ואחד על פתח ההיכל ושתיים לדביר ושתיים כנגדן בעלייה וכתבה הרמב"ם בפרק ז' מהלכות כלי המקדש ועלה כתב למתניתין דפרוכת שנטמאה וכו' ובכולהו פרוכת דלאו דדביר לא שייך תירוצא קמא:

18. תוספות חדשים מסכת שקלים פרק ח משנה ד

[תוי"ט] ד"ה פרוכת שנטמאת כו' א"נ כו' א"כ תורת כלי עליהם כו' עכ"ל וק' התינח במשכן אבל מתניתין אירי במקדש. גם הרמב"ם בחבורו כתב כן על פרוכת המקדש ולא שייך סברא זו:

19. רש"ש מסכת שקלים פרק ח משנה ד

תו"ט ד"ה פרוכת. א"נ כשהיו נושאים כו' נותן הכלים לתוכה. פשוט דאין כוונת התוס' על הפרוכת דמשכן במדבר בשעת המסעות דהא בסוף פ' במדבר מפורש דלא היה משמש אז רק לכסות את הארון וכן הביין התו"ט דבמקדש מיירי ודלא כתו"ח:

20. תפארת ישראל - יכין מסכת שקלים פרק ח משנה ד

כב) בולד הטומאה. אף על גב דאין כלי מקבל טומאה רק מאב הטומאה, הכא בנטמא ממשקין טמאין מיירי דמטמאין לכלי עכ"פ מדרבנן, דגוריי אטו רוקו וש"ז ומימי רגליו של זב ובה, שהן אב הטומאה דמטמאין לכלים מדאורייתא, [אף דשאר וילוו אינו מקבל טומאה רק משום דשמש מתעטף בו, והכא בפרוכת ק"ק אסור בהנאה, הכא בלא זה מקבל טומאה, מדמונח כפוף על הארון [כסוכה ד"ז ב'] להכי תורת כלי עליו [כ"כ תוס' ביצה די"ד ב']:

21. מלאכת שלמה מסכת שקלים פרק ח משנה ה

ארכה מ' אמה ורחבה עשרים אמה כך גובה ההיכל עד התקרא ורחבה עשרים כנגד רוחב ההיכל והיא הפרכת המבדלת בין ההיכל ובין קדש הקדשים תחת אמה טרקסין שהיה בבית ראשון ושתים היו וביניהם אמה:

22. מלאכת שלמה מסכת שקלים פרק ח משנה ה

וי"מ שהיתה תלויה בפתחו של אולם דגבוה מ' אמה ורוחב עשרים אמה וראשון ניהא טפי דלפי' שני למא שתים ולפי' ראשון שתים היו ומשחירין מחמת עשן הקטרת והיו עושים חדשות בכל שנה ע"כ:

23. חידושי מהר"ם שיף מסכת חולין דף צ עמוד ב

גמ' ושתים היו עושים בשנה כו'. אפשר לפרש אחד לדביר ואחד לאולם:

24. תרומת הדשן סימן סח

שאלה: הפרוכת שלפני ארון הקודש שרי להסירו בשבת ולפרוס אחר במקומו או לאו?

תשובה: יראה דהיתר גמור הוא. וכן שמעתי שיש מקומות שעושים כן ביה"כ לתפלת נעילה, מסירים הראשון ופורסים אחר שכולו לכן במקומו. וראה מהא דגרסינן בפ' תולין ובפ' המוצא תפילין/שבת קלח ע"א ערובין קב ע"א/: אמר רב משום רבי חייה וילון מותר לנטותו ולפרקו בשבת. ופרש"י פ' תולין דזהו מסך שכנגד הפתח, דהיינו כמו פרוכת. ואף על גב דמסיים רש"י דמותו לנטותו ולפרקו לפי שאינו אוהל, כמי שעשוי כעין גג. וא"כ נוכל לומר דרש"י לטעמיה, דס"ל דאין איסור עשיית אוהל עראי בשבת אלא בגג ולא במחיצה, כדאיתא באשירי פ' כל הכלים, ובתוספות פ' מי שהוציא/ערובין מד ע"א/. אבל לפר"ת דסבר דבמחיצות נמי איכא איסור עשיית אוהל עראי, איכא למימר דנטיה ופריקת הפרוכת יהא אסור. הא ליתא דר"ת מודה דכל היכא דאין המחיצה באה להתיר, כגון גבי דופן סוכה ופריסת סדין ע"ג העמודים, פ' שמא צ"ל: דבפ' כיצד משתתפים/ערובין פו ע"ב/, אין איסור עשיית אוהל עראי במחיצה וגבי פרוכת לא בא המחיצה להתיר מידי. אך בפ' המוצא תפילין/ערובין קב ע"א/ פרש"י: וילון כנגד הפתח לצניעותא מותר לנטותו דלאו אהל קעביד. דלאו קביע התם אלא דרכו לינתן ולהסתלק כדלת בעלמא עכ"ל. משמע דאיירי בוילון שנוטין אותו לפרקים, כשרוצים לעשות מילי דצניעות, אבל אינו תלוי תדיר שם. ולפ"ז הפרוכת שתולין שם תדיר, שייך ביה עשיית אוהל לפי זה. ומ"מ נראה לחלק יפה, דודאי וילון התלוי תדיר לפני הפתח שייך ביה עשיית אוהל, לפי שהוא כמו דלת בעלמא. אבל הפרוכת שלפני הארון, שבלא"ה יש דלת לארון, והפרוכת אינו תלוי שם אלא לצניעות, אף על גב דתלוי שם בקביעות אין קפידא. אפס העולם חוששין לאסור הדבר. וגם חזן הכנסת אחד הגיד לי, שאחד מן הגדולים לא רצה להתיר, אני מושך ידי להתיר.

25. משנה למלך הלכות כלי המקדש פרק ח הלכה טו

... ודע שצורות אלו שהצריך הכתוב לא נתבאר מאיזה תואר יהיו. והנראה דליכא קפידא בזה אלא מאיזה מין צורה שירצה יעשה וזהו שסתם רבינו ולא ביאר איזה פרצוף יעשה. ונראה דדוקא במקום שכתוב כרובים מעשה חושב אז צריך שיהיו הצורות צורת כרובים כגון בעשר יריעות שצוה בפרשת תרומה דכתיב בהו כרובים מעשה חושב אבל במקום שלא כתב הכתוב כרובים כ"א מעשה חושב או רוקם כגון במסך דלפתח האהל ומסך דלשער החצר דלא כתיב בהו בפרשת תרומה כ"א מעשה רוקם בלבד וכן באפוד וחשן דלא כתיב בהו בפרשת תצוה כ"א מעשה חושב וכן באבנט כתיב בפרשת תצוה ובפרשת ויקהל מעשה רוקם בכל הני דלא כתיב בהו כרובים יעשה הפרצוף מאיזה מין צורה שירצה. ומה שפירש"י בגמרא שמצד זה ארי ומצד זה נשר לאו דוקא הנך צורות אלא שדיבר בהווה שכך היו עושים להגורות של משי ומה שלא כתב צורת כרובים הוא משום דמאי דכתיב בהו כרובים הוא דבר שאינו נוהג לדורות דהיינו יריעות דמשכן. ומזה הטעם עצמו לא הביא רבינו צורת כרובים לפי שלא נאמר כרובים כ"א בדבר שאינו נוהג.

26. הר צבי [עה"ת שמות]

ועשית שנים כרובים (כה, יח).

עיין ריטב"א יומא (דף נד ע"ב) על הא דאמרינן שם שבשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו שהכרובין היו מעורין זה בזה, הא אמרינן בב"ב (ט) דזמן שאין עושין רצונו של מקום פניהם אל הבית. עיין "העמק דבר" שדקדק בלשון הכתוב ועשית שנים כרובים, דלמה כתיב לשון שנים, ותיריך דמיומא משמע שהיו זכר ונקבה, וכוונתו דמלשון מעורין משמע כן. ועיין בתורה תמימה פרשת תרומה שתמה על בעל העמק דבר.

אבל הגר"מ חסקין דקדק יפה בלשון רש"י יומא שם שכתב אהא דאמרינן שם שהנכרים הוציאום לשוק וז"ל: "וקלפום מן הכותל", וגם דקדק כיצד משכחת לה מעורין הא עמדו זה בצד זה ורק כנפיהם היו נוגעין זה בזה וכרובים שעשה שלמה הרי הארון היה מפסיק ביניהם.

לכן אמר דביומא שם מבואר דבמקדש שני "כרובים דבצורתא פני קיימא" (ופירש רש"י: מצויירין בכותל במיני סמנים או חקוקין בקירות העץ מלפנים מכותלי האבנים) וצורות כרובים אלו מעורין היו זה בזה, וכדיליף לה מקרא "כמעך איש ולויות" (מלכים א, ז) מאי כמעך איש ולויות אמר רבה בר רב שילא כאיש המעורה בלויה שלו, ועל אלו הצורות קאמר וקלפום מן הכותל, וממילא מיושב הכל.

27. פנינים משולחן הגר"א

פנינים משולחן הגר"א

קכח

כו.לא. ועשית פרוכת ונו'.

מתניתין במס' שקלים (פ"ח מ"ה): "פרוכת עביה טפח וכו', ארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה, ומשמונים ושתי רבוא נעשית וכו', ושלוש מאות כהנים מטבילין אותה".

הגאון רבנו אליהו זצוק"ל כ', דמדאורך הפרוכת ארבעים אמה ורחבה כ' אמות, הוי ליה סביב ק"כ אמה. וכיון שאמת כלים היא בת ה' טפחים (כלים פ"ז מ"י), הוי ליה סביב ת"ר טפחים. ומדרצו הכל לזכות במצוה, אחזוהו שלש מאות כהנים, כל אחד בשתי ידיו, דהוה ליה נמי ת"ר טפחים [דיד הוא טפח]²⁷.

(תפארת ישראל על המשניות, שקלים שם, שו"ת שואל ומשיב להגרי"ש נתנזון, מהדורא ג' ח"ג סי' נב)

= נוסח אחר:

שמעתי בשם אדוננו הגר"א זללה"ה, שהחשבון מדוקדק, שכל אחד מהכהנים רצה לזכות בה להחזיקה בעת הטבילה, והיה מחזיק בה בשתי ידיו, והיו מאה חמשים כהנים מצד זה ומאה חמשים כהנים מצד זה. ובארבעים אמה יש מאתיים וארבעים טפחים, וכל טפח חמש אצבעות, וכל יד הוא רק ארבע אצבעות כדרך אחיזה. על כן היו צריכים שלש מאות כהנים להחזיק בה, כל אחד בשתי ידיו.
(לקט הקוצרים, להגר" פנחס מיכאל אב"ד אנטיפאליע, על מס' תמיד, כט, ב, ורשא תרמ"ח²⁸)

²⁷ עיין בתפארת ישראל שם, שתמה הרי בגמרא (חולין צ, ב, ותמיד כפ, ב, ובירושלמי שקלים שם) אמרינן במפורש דמאמר המשנה "שלש מאות כהנים" נזומא הוא. כ"שואל ומשיב" שם הביא דהגר"א עצמו יושב הקנשיה, דעל-כרחך צריך לומר, דהנזומא הוא מה שהיה משמונים ושתיים רבוא. והקשה השו"מ, דהרי לשון הגמרא שם הוא "תפוח וגפן ופרוכת דברו חכמים לשון נזומא", ומשמע לרש"י שהן נזומא אחת, ואכן בכולן מדובר במספר "שלוש מאות". אמנם, הגר"ר ברוך יצחק בן מנחם תפארת ישראל, ביאר דכוונת רבנו היא, רק שהמספר של ג' מאות מכונן באופן נפלא אל מציאות הדבר, ועל-כן היה אפשר שכך יהיה, אבל לא שתמיד היה כן, כנראה מלשון המשנה, שעל זה אמרה הגמרא "נזומא". וראה עוד בהערה הבאה.

²⁸ ובאשר לדברי הגמרא דשלש מאות כהנים נזומא היא, ביאר הגר"ק ר' פנחס מיכאל, בעל השמועה, דהיינו שלא היו צריכים דוקא שלש מאות כהנים להטבילה, כי היו יכולים בפחות, רק קמ"ל שהיתה כבדה מאד.

28. ספר עולת שלמה [זבחים צד]:

והנה בשקלים (פ"ח מ"ו) איתא בגר קדשי קדשים שנטמא בית הלל אומרים ישרף בחוף חוף משנטמא בולד הטומאה בפנים והנה הא דלריך לשרוף בחוף חף דפסולי קדשי קדשים שרפין בעורה כדליף בפסחים (דף כד) מבקודש באש חסרף העם הוא משום חיסור שהיה הטומאה בעורה. וק"ל הא כיון דבשר חין לו טהרה במקוה חן בו חיסור דאורייתא להכניס למקדש דומיא דכלי חרס וא"ל חף דנטמאה באש הטומאה יעטרך שרפה בפנים כדי לקיים מלת שרפה בקודש כמו דנטמא בולד הטומאה בפנים כיון דאילו אלא מדרבנן. שוב ראיתי במקלף חתין ובקרבן

29. דרשות חת"ס

כח	התם	פרשת שקלים	סופר
		[ק"ט ג']	
	אחר החורבן עיקר פרשת שקלים לשום לב איך בעו"ה אבדנו כל טוב ולא זכינו לשקול בבית המקדש, וכל הפייט מלא מזה. ומחצית השקל בא לכפר על נפשותינו, ומרדות אחת בלב הוא כמו מאה פעמים ככה, ואם כן קריאתינו בתורה עולה מאה פעמים מאה ככר	שהוא עשרת אלפים ככר. ואז בימי המן חרב הבית ורק קראו פרשת שקלים, ועלה י' אלפים ככר, והיינו כל פדיונם. ומשום הכי מייתי באחד באדר משמיעים על השקלים, היינו גם בשעת החורבן קורין פרשת שקלים, וא"ש וק"ל.	

30. ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק שמות פרשת שקלים

[א] [1] יש לדקדק למה תיקנו קריאת הפרשה בשבת שלפני ראש חודש ולא בראש חודש אדר דאז משמיעין על השקלים וקריאת הפרשה במקום הכרזה להשמיע והיה להם לתקן זה בראש חודש. [2] ובלאו הכי צריך טעם על תקנת הקריאה בזמן הבית שהיו משמיעין באחד באדר מה צורך לקרות עוד הפרשה בשבת הקודם. [3] ועכשיו דאין משמיעין מה צורך לקריאת הפרשה כיון שאין לנו בית המקדש ואין צריך לתת השקלים כלל...

[ב] בגמרא (מגילה כ"ט א) תנן התם באחד באדר משמיעין על השקלים וכו' וקרינן באחד כי היכי דליתו שקלים למקדש. מלשון הגמרא היה נראה דהא דתנו משמיעין על השקלים היינו על ידי קריאת הפרשה ואף שמקדמינן בשבת שלפני ראש חודש אדר כשחל בתוך השבת רק באחד באדר הזמן המאוחר. אבל מלשון רש"י משמיעין בהכרזת בית דין וכן כתב הרע"ב בשקלים (פרק א' משנה א') בית דין שולחין בכל ישראל ומכריזין וכן הרמב"ם בהלכות שקלים (פרק א' הלכה ט') הביא דין דמשמיעין על השקלים ובהלכות תפילה (פרק י"ג הלכה כ') הביא דין קריאת פרשת שקלים. מבואר דהם שני ענינים וצריך להבין טעם קריאת הפרשה. ואם נאמר שבזמן הזה שאין שקלים ומקדש קורין פרשת שקלים על דרך שקורין פרשיות הקרבנות על שם ונשלמה פרים שפתינו לא יובן מה שאמרו בגמרא וקרינן באחד באדר כי היכי דליתו שקלים למקדש שמפורש דתקנת קריאת הפרשה היה אף בזמן שהיה בית המקדש קיים ולמה קראו אז הא ישלחו שלוחים באחד באדר להכריז... אך יש להבין בשלמא הקרבנות שמקריב אליהו מהכבשים שקונה יוכלו להועיל לאותו הדור אבל השקלים שנגנון לשם כך מזמן הבית מה יועילו לאותו הדור כיון שלא שקלו שקלים. אבל יש לומר על פי מה שאמרנו בענין הקרבנות שאנו אומרים ואת מוסף פלוני הזה נעשה ונקריב אף שאין מקדש ואי אפשר להקריבו ביומו רק כיון שהרצון והחשק לקיים ולהקריב החשק הזה כמעשה על דרך שאמרו (קידושין א') חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה ובפרט כשאומרים פסוקי הקרבנות ונשלמה פרים שפתינו ועקימת פיו הוה מעשה והוא כאילו נעשה. וכן בקריאת פרשת שקלים וכל אחד מישראל יש לו חשק ורצון לקיים בפועל ואם היה מקדש בודאי היה כל אחד מישראל מוציא כמה הוצאות שיבוא שקלו לירושלים מזה החשק נעשה שקלים ממש והרי מצינו (שמות רבה נ"ב ג') ברבי שמעון בן יוחאי שאמר בקעה התמלאי דיגרי זהב התחילה מושכת דיגרי זהב לפנייה עיני שם כל שכן שה' יתברך יכול לעשות מחשק ישראל ומרצונם לקיים מצות שקלים ועושה מזה שקלים ממש ומתמלא בקעה שקלים ואליה לוקח מהם ועושה תרומת הלשכה כמו שהיו עושין בזמן הבית וקונה בהם קרבנות ומקריבן וכמו שכתב הרמ"ע ז"ל ונוהג השקלים אף בזמן הזה. ואדרבה החשק בזמן הזה ביותר ממה שהיה בזמן הבית כנודע ונעשה מהחשק שקלים ממש ומהם באים הקרבנות. ועל זה מועיל קריאת הפרשה דשקלים אף בזמן הזה שכשהיו השקלים בראש חודש ניסן אם יהיה חל בחול ואם חל בשבת הלא הקרבנות יקנה אליהו בחול ויועיל אז קריאת הפרשה כאילו משה רבינו ע"ה עומד וזוקף את ראשו והיינו שיוחזר להם הכתרים אף בחול דבשבת בלא זה גם כן משה רבינו ע"ה מחזיר הכתרים לישראל וכו"ל מפרי עץ חיים.

בענין: הבאת קרבן של גירות

משה שווערד

1. תוספות כריתות דף ט/א

צריך שיפריש רובע כו' - לא דמי לזבה ויולדת דלא מפרשי משום דקרבן שלהם להכשירן בקדשים אבל גר מביא קרבן להתירו בקהל:

2. ספר טורי אבן על מסכת ראש השנה - דף לא/ב

צריך שיפריש רובע לקינו. ק"ל מ"ש גר דנקט מכל מחוייבי קרבן שא"צ להפריש דמי הקרבן בזה"ז כגון אם אכל חלב או נתחייב אשם. וכ"ת שאני גר דהוי ממחוסרי כפרה לר"א ב"י רפ"ב דכריתות (דף ח') דאיכא למיחש שמא לכשיבנה בית המקדש יכנס למקדש או יאכל קודש קודם שיבא קרבנו א"כ ד' מחוסרי כפרה דתנן התם זב וזבה ויולדת ומצורע יפרישו דמי קניהן וקרבנן בזה"ז ומ"ש דלא תקנו אלא בגר בלבד. שוב ראיתי לתוס' חדשי' שם שכתבו לא דמי לזבה ויולדת דלא מפרשי משום דקרבן שלהם להכשירן בקדשים אבל גר מביא קרבן להתירו בקהל ושם בחידושי יתבאר:

3. רמב"ם יד החזקה - הלכות מחוסרי כפרה פרק א

(א) ארבעה הן הנקראין מחוסרי כפרה הזבה והיולדת והזב והמצורע ולמה נקראו מחוסרי כפרה שכל אחד מהן אע"פ שטהר מטומאתו וטבל והעריב שמשו עדיין הוא חסר ולא גמרה טהרתו כדי לאכול בקדשים עד שיביא קרבנו וקודם שיביא כפרתו אסור הוא לאכול בקדשים כמו שביארנו בפסולי המוקדשין:
(ב) גר שמל וטבל ועדיין לא הביא קרבנו אע"פ שהוא אסור לאכול בקדשים עד שיביא קרבנו אינו ממחוסרי כפרה שקרבנו עכבו להיות גר גמור ולהיות ככל כשרי ישראל ומפני זה אינו אוכל בקדשים שעדיין לא נעשה ככשרי ישראל וכיון שיביא קרבנו ויעשה ישראל כשר אוכל בקדשים הביא פרידה אחת בשחרית אוכל בקדשים לערב וביא פרידה שנייה שקרבנו של גר עולת בהמה או שני בני יונה או שתי תורים ושניהן עולה כמו שביארנו במעשה הקרבנות:

4. רמב"ם יד החזקה - הלכות איסורי ביאה פרק יג

(א) בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית במילה וטבילה וקרבן:
(ב) מילה היתה במצרים שנאמר וכל ערל לא יאכל בו מל אותם משה רבינו שכולם ביטלו ברית מילה במצרים חוץ משבט לוי ועל זה נאמר ובריתך ינצורו:
(ג) וטבילה היתה במדבר קודם מתן תורה שנאמר וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם וקרבן שנאמר וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ע"י כל ישראל הקריבום:
(ד) וכן לדורות כשירצה העכו"ם להכנס לברית ולהסתופף תחת כנפי השכינה ויקבל עליו עול תורה צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן ואם נקבה היא טבילה וקרבן שנאמר ככם כגר מה אתם במילה וטבילה והרצאת קרבן אף הגר לדורות במילה וטבילה והרצאת קרבן:
(ה) ומהו קרבן הגר עולת בהמה או שתי תורים או שני בני יונה ושניהם עולה ובזמן הזה שאין שם קרבן צריך מילה וטבילה וכשיבנה בית המקדש יביא קרבן:
(ו) גר שמל ולא טבל או טבל ולא אינו גר עד שימול ויטבול וצריך לטבול בפני שלשה ...

5. שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן שמד

(א) ראוי לבאר בזמן המקדש שהי' קרבן אם הי' נחשב גר במילה וטבילה לבד שיהי' מותר בבת ישראל. רק בקדשים הי' אסור עד שיביא קרבן. או דילמא דוקא בזמה"ז דאי אפשר בקרבן גלי רחמנא קרא דלדורותיכם שמקבלין גרים בזמה"ז אף דליכא קרבן כבש"ס כריתות (ט' ע"א) ואין למדין זמן שהי' בהמ"ק קיים מבזמה"ז דאין למדין אפשר משאי אפשר:
(ב) ונראה שהוא מחלוקת הראשונים. שהרמב"ם והרמב"ן והנמק"י ס"ל שבזמן המקדש הי' הקרבן מעכבו מלישא בת ישראל. ולעומת זה התוס' והרשב"א ס"ל להיפוך אלא דמלדורותיכם שמעינן דאין הקרבן מעכב לעניני גירות הנוהגים בזמה"ז ואפי' בזמן המקדש. דהנה הרמב"ם כתב דין קרבן בהלכות איסורי ביאה [פי"ג]. ואי אפי' בזמן המקדש מותר לישא בלא קרבן. מה שייכות להלכות אלו דין קרבן. והא קמן שהטוש"ע לא כתבו כלל דין קרבן. ומשום שהם לא כתבו רק דינים הנוהגים בזמה"ז. ורמב"ם שכתב גם דינים שבזמן המקדש ואז הי' קרבן מעכבו מלישא בת ישראל. וכן כתב הרמב"ן [יבמות מז ע"ב] וז"ל ולמה דאמרין דבעינן מומחין בזמה"ז דליכא מומחין איך מקבלין גרים. י"ל דנפקא לי'

מלדורותיכם. הרי מלדורותיכם לא נפקא לך אלא בזמה"ז אבל מעיקרא בעינן מומחין. והוא הדין לענין הרצאת דמים לא גמרינן מקרא זה לבזמן המקדש ואז מעכב. וכ"כ הריטב"א ונמק"י וז"ל דגר בעי הרצאת דמים כי כך הי' באבותינו. אבל בזמה"ז לא מעכבא דהא לדורותיכם כתיב [ועיין בט"א ר"ה (י"ג ע"א)] בהא דקצירכם ולא קציר נכרי שהקשה דא"כ אין עומר בא בשביעית שהכל הפקר ולא קצירכם הוא. ותיירץ מקרא דלדורותיכם. הרי דקרא דלדורותיכם אינו מוכיח רק על עצמו על שביעית ולא על הכלל כולו שלעולם לא ניבעי קצירכם. דא"כ מה מקשה בגמ' קצירכם ולא קציר נכרי. מיהו יש לדחות דקרא דלדורותיכם גלי דהפקר לא נמעט מקצירכם. ולעולם של נכרי פסול. ובלא"ה קושיית הט"א לא קשה דשביעית אינו הפקר כי אם לישראל וקרינא ב' קצירכם] ומשמע דדוקא בזה"ז לא מעכבא. אבל בזמן המקדש מעכבא:

ג) אבל הרשב"א כתב בענין שמקבלים גרים בזמה"ז דליכא מומחין וגר משפט כתיב ב' וז"ל דכי גמירי שלשה גמירי מומחין לא גמירי. ואפשר דנפקא להו דלשלשה לחוד כתב רחמנא משפט ולא למומחין מדכתיב וכי יגור אתכם גר לדורותיכם לומר דבכל הדורות מקבלין גרים ואף בזמן דליכא מומחין. ומהאי קרא הוא דנפקא להו בפרק ארבעה מחוסרי כפרה [כריתות ט ע"א] דמקבלין גרים בזמה"ז. אף דליכא הרצאת דמים עכ"ל. והנה דברי רשב"א מפורשים דאף בזמן דאיכא מומחין א"צ מומחין. שהרי כתב מומחין לא גמירי. וכתב עוד דלשלשה לחוד כתב רחמנא משפט ולא למומחין. וכתב דנפקא להו מדכתיב לדורותיכם. הרי דמקרא דלדורותיכם לאו לבזמה"ז לבד ילפינן אלא גם לבזמן שבהמ"ק קיים. וכן כתבו התוס' קידושין (ס"ב ע"ב) סוף ד"ה גר בשם הר' נתנאל. והמעייין בדבריהם יראה איך שס"ל דאף בזמן דהוי מומחין א"צ מומחין וכדברי הרשב"א:

ד) ומ"מ אף לדעת הרמב"ם ודעמי' דבזמן שבהמ"ק קיים קרבן מעכב. מ"מ אין דינו כדין גר שמל ולא טבל דנכרי הוא כדאיתא בגמ' ריש פרק שלשה שאכלו [מז ע"ב]. אלא שאינו ישראל גמור עד שיביא קרבנו וכמ"ש הרמב"ם ריש הלכות מחוסרי כפרה הלכה ב'. והטעם בזה כיון דבמקום דלא אפשר אין הקרבן מעכב. א"כ דין הקרבן בגירות כדין אימורים להתיר הבשר דכי אתניהו מעכבי וכי נטמאו או שאבדו דליתנייהו לא מעכבי. ושם הדין דמכי נזרק הדם אין מעילה בבשר [וגם אין מפגלין בהקטרת אימורין וחייב על אימורין משום פיגול אף דעל דם ולבונה דמתירין נינהו אין חייבין משום פיגול דמתירין נינהו. אבל אימורין לא חשיבי מתירין] דכיון דכי ליתנייהו לא מעכבי חשיב שכבר הותר אף דכי איתנייהו אסור לאכול. ה"נ כיון דקרבן כי ליתנייהו לא מעכב חשוב גר במילה וטבילה לחוד. ואף שיש לחלק קצת דבזריקת דם עדיין יש מציאות שיהי' נותר הבשר בלי הקטרה. אבל בזמן שבהמ"ק קיים אין מציאות שיעשה גר גמור בלא קרבן. מ"מ דברי הרמב"ם מורים כן...

ט) ונלפע"ד ראי' לדעת הרמב"ם וסייעתו. דהנה נתבאר שורש מחלוקתם דהרמב"ם וסייעתו סוברים דאין חילוק בין לישא בת ישראל בין לאכול בקדשים. רק החילוק בין בזמן המקדש דאפשר לו להביא קרבן קרבן מעכב אף מלישא בת ישראל עד שיביא קרבנו. ובזמן שאין בהמ"ק קיים שאי אפשר להביא קרבן נכנס לברית במילה וטבילה לבד. אבל התוס' ורשב"א סוברים דאין חילוק בין בזמן המקדש לזמה"ז. וכיון דלמדנו מקרא דלדורותיכם דאין הקרבן מעכב בזמה"ז. ה"ה בזמן המקדש. אלא דכיון דבזמה"ז ליכא קדשים אין לנו ראי' מקרא דלדורותיכם שיהי' ישראל גמור בלא קרבן אף לאכילת קדשים. וע"כ בין בזמן המקדש בין בזמה"ז נכנס לברית במילה וטבילה לכל מילי חוץ מאכילת קדשים...

יג) אך לדעת הרמב"ם דאין חילוק בין לישא בת ישראל בין אכילת קדשים. ובזמן המקדש אף לישא בת ישראל אסור עד שיביא קרבנו. ובזמן הזה שאי אפשר להביא קרבן והוה ישראל לישא בת ישראל. שוב הוי גר גמור אף לאכילת קדשים. אלא שאין קדשים בזמה"ז. מ"מ אין עליו איסור אכילת קדשים. ומה שיצטרך להביא קרבן כשיבנה בהמ"ק לאו להכשירו בקדשים שכבר הוכשר. רק למצוה כמו שהביאו אבותינו. ודומה להא דתנן בכריתות פ"א מ"ז הי' עלי' חמש לידות ודאי מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עלי' חובה. וזה לדידן דאין למדין אפשר משאי אפשר. ע"כ אין למדין בזמן המקדש בזמה"ז. ודוקא בזמה"ז נעשה גר בלא הרצאת דמים דלא אפשר להביא קרבן. אבל לר"א דס"ל למדין אפשר משאי אפשר גם בזמן המקדש נעשה גר גמור בלי הרצאת דמים ומותר בקדשים. ע"כ אי אפשר לאוקמי קרא דתושב ושכיר בגר שעדיין לא הביא כפרתו:

6. משך חכמה על במדבר פרק ט פסוק ז

אף משריש בלבב ישראל כי כולם שוין ועם קדוש ל' אלקיו, וכל אדם ראוי לבוא להשגחה האלקית, לכן אין זוהו ושוק בפסח, ומורה על צוון השי"ת כי יבטל השעבוד מהאדם להאדם, ועבדי הם ולא עבדים לעבדים, וכולם בני חורין, וכאשר רצונו שהאדם לא יעבוד זולתו, כן ברא אשר האדם לא יעמוד תחת נמצא אחר, יהיה גלגל או רוחני, או כח טבעי, רק כולם כאחד המה מושפעים ומושגחים בפרטיות מהשי"ת, וכולם כאחד רחוקים ממנו בתכלית ובהשויה, כי המלאך הרוחני אינו קרוב להבורא יתברך משלשול קטן שבים, כי כולם הם אפשרי מציאות, וחיותם תלוי בהשי"ת המחויב המציאות האמיתית. כ"ו מורה עשיית הפסח. ולזה מעברין על התקופה של ניסן, כדאמרו רה"ש דף כ"א, דאז האביב וכחות הטבעיים וגרמי השמים מוציאים פעולתן באופן היותר חזק, אחרי אשר היתה הטבע ישנה כל ימות החורף, ועסקה בפנימיותה לבלות כל, חזר תקופתה באביב, והשמש הפועל בטבע היותר גדול אז הוא בעצם והרו, לכן צוה השי"ת לחוג

הפסח, ליחד כל כחות הטבע לשם המיוחד יתברך, ולהזכיר על כל מפעלות מצרים, אשר השי"ת הרס כל סדרי הטבע, ולעורר כי הם אינם פועלים ברצון כלום. רק כגרון ביחד החוצב וכשבת ביד מניפו (ע' ישעיה י, טו), ע"ז אמרה התורה פסח לד' (שמות יב, יא. כז). ולזה בניסן דרוב אביב מורה הפסח שלא לטעות אחרי המוחש לכבד את גרמי השמים הפועלים הטבעיים. **ועוד כוונות עמוקות הנעלמים ממנו, אשר הפסח הוא מטהר מעו"ג** וכיו"ב. ולכן ביאשי' (מלכים ב' כג) שטהר את יהודה וירושלים מן האשרים כו', עשה פסח לד' (פסוק כא). ולכן מבואר מה שכתוב (פסוק כב) ולא נעשה פסח כמוהו בישראל מימי השופטים כו', ובדברי הימים (ב' לה, יח) מימי שמואל הנביא, **כי להוראה כזו לטהרן מעו"ג, שזה בעצם תקפו של עשיית הפסח במצרים אשר אמר להן משכו מעו"ג** (מכילתא בא עד) וקחו לכם צאן כו', לא נעשה מימות השופטים, שלא היה אחרי טעיות כל ישראל בעו"ג, שיבדלו מעו"ג בטהרה גמורה ויעשו פסח כמוהו, ואם כי בחזקיה היה כן, זה לא נעשה כטהרת הקדש, וגם לא כל ישראל, רק שבט יהודה ובנימין. **ולכן אחרי שעשו ישראל העגל צוה השי"ת בשנה השנית לעשות הפסח, להרחיקם ולהבדילם ולטהרם מגולוי עו"ג והבליהם. וכן בשנת הארבעים שטעו לבעל פעור ויצמד לבעל פעור, אז צוה השי"ת לעשות פסח בגלגל (יהושע ה), אף שהיה קודם כבוש וחילוק. והבן...**

ויתכן, דאף דגר צריך להביא קרבן עולת העוף (כריתות ח:), זה דוקא בלא עשה פסח, אבל עשה פסח עם הצבור סגי בלא קרבן והוא כאזרח הארץ ותו אינו צריך להביא את קרבנו ואוכל אח"כ בקדשים, כמו שישראל אכלו פסח בלא קרבן.

7. המאירי על מסכת ראש השנה דף לא/ב

כבר ידעת שלא נכנסו אבותינו לברית אלא בשלשה דברים והם מילה וקרבן וטבילה שנאמר כי מולים היו וגו' וכתוב וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וכתוב ויקח משה חצי הדם ויזרוק על העם ואין הזאה בלא טבילה **מעתי אף מי שרוצה להתגייר אינו נכנס לברית אלא בשלשתם וכשהיה בית המקדש קיים היה מביא קן לקרבנו ר"ל קרבן עוף אחר שחרב בית המקדש שלא היה שם קרבן היה מפריש לקנו רובע של סלע כפול שהוא חצי שקל והוא שני דינרים שכך היה אצלם שער בינוני לקן ר"ל לשני תורים או לשני בני יונה והיה טעון גניזה מפני שאסור בהנאה וכימי רבן יוחנן בן זכאי נתבטלה תקנה זו והתקין שלא יפריש כלל ויכנס בברית במילה וטבילה לבד מפני שחשש שמא יבא ליהנות בו אח"כ:**

בענין: הבאת קרבנות בזה"ז

משה שווערד

1. שו"ת שאילת יעבץ חלק א סימן פט

... (שוב זכני השי"ת שבא לידי ס' כפתור ופרח ומצאתי ראיתי בפרק ששי (כב"ב) שכתב ז"ל כי אמר אלי מה"ר ברוך שר"ח דפריש ז"ל אמר לבוא לירושלים והוא בשנת י"ז לאלף הששי ושיקריב קרבנות בזה"ז ואני מטרדתי לא שאלתי מה נעשה מטומאתנו ואנה הכהן המיוחס, אנכי בדרך כו' נזכרתי הלכה שאין לחוש על הטומא' כו' שקרבנות צבור דוחין את השבת ואת הטומאה עכ"ל. ונרא' שר"ל שר"ח ז"ל הי' רוצה להקריב תמידין ומוספין, וא"כ תמה על עצמד. שהרי אינן באין אלא משל צבור, ורחוק מאד שהי' ספוק בידו לקבץ שקלים מכל שבטי ישראל פזורי הגולה ואפשר הי' סומך ע"ד ר"י דנימוקו עמו וס"ל מתנדב אדם ולא חייש לשמא לא ימסור לצבור יפה. אע"ג דלא פליג אלא במכשירי קרבן רפ"ד דשקלים, דכוותה אשכחן בכהן שעשתה לו אמו אצטלית לבן עובד בה עבודת יחיד, מיהא עבודת צבור לא. ועוד תמה על עצמד וכי קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד ע"ג כמ"ש פ"ד דתענית, אכן י"ל שקרבן פסח בלבד הוא שרצה להקריב, וכמ"ש מדעתי ת"ל להלן והוכחתי לקמן שהיו מקריבין אותו חכמי המשנ' בדור הסמוך לחורבן, והוא ג"כ דוחה הטומא'.

2. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן רלו

שוכ"ט אורך ימים ושנות חיים עד זקנה ושיבה ינוב בטובה ה"ה אדוני מו"ח גאון ישראל נזר הודם ותפארתם עה"ח פה"י כקש"ת מו"ה עקיבא נ"י אב"ד דק"ק פוזנא יע"א. יקרת קדשו הגיעני ומ"ש מו"ח הגנ"י לבקש משרי ירושלי' ליתן רשות להקריב הוא קפדן גדול כי הוא אמר לבל יקרב שם מי שאינו מאמונת ישמעאל כי שם נבנה בית עבודה שלה' ואומרי' שאבן שתייה באמצע הכיפה ההיא ולא יקרב שם איש זר שאינו מאומנתם ועכ"פ מ"ש מו"ח הגנ"י מה נעשה מטומאה ויחוס' כהונה ואבני חשן הנה בס' כפתור ופרח פרק שלישי שם כ' שר"ח מפרי"ז עלה לירושלים שנת י"ז לאלף הששי ואמר להרב שרוצה להקריב קרבנות ואמר מתוך טרדה לא שאלתי על הטומאה וכהן מיוחס שוב כ' הלא טומאה הותרה בציבור ומכהן מיוחס לא הזכיר כלל תירץ וביעב"ץ ח"א סי' פ"ט הביא ממנו בקיצור וכתב עליו שיש לשאול גם על שקלי ציבור ואולי קרבן פסח רצה להקריב דבא בטומאה בציבור ולא בעי שקלים והנה מבגדי כהונה לא שאלו כי פשוט הוא שאין כה"ג מעכב ונוכל להקריב בלעדו ומ"ש מיוחס כהונה נראה דל"מ להר"ח ז"ל דמאן לימא לן דלא יקריב אחזקה ונחמ' בן חכלי' דהוי לי' כהנים מיוחסים הי' מגאל השארית מן הכהונה עד יעמיד הכהן לאורים ותומים אבל לעכב הקרבה בשביל זה מאן לימא ומהרי"ו סי' קנ"ג שכ' שאין נותנים חלה לכהן קטן משום דלא ברי לן ומהרש"ל ביש"ש פ"ה דב"ק סי' ל"ה החמיר בזה שלא ליתן חרמים לכהן בזה"ז ועיין מג"א ספי' תנ"ו היינו שלא ליתן לו ויעב"ץ ח"א סי' קל"ה החמיר בפדיון בכורים ע"ש אבל להקריב דקיימ"ל ברך ה' חילו אפי' חלול' שבהם א"כ אפי' אי קמי שמי' גל' שנתחלה אמו הרי כל מה שהקריב כשר למה נעכב מלהקריב ולא נסמוך על חזקת כשרות אמו וחזקת כהונתו אע"ג דיש לדחות דדוקא אם הוא בן כהן בודאי רק שנודע לו אח"כ שאמו הי' גרושה או חלה נמצא הוא כהן חלל אבל מזרע כהן הוא ע"ז נאמר ברך ה' חילו אבל אנחנו ניוחש שמא הכהן הזה בן גוים הוא שבא על אמו זהו ודאי ליתא דאפי' לפמ"ש מהרש"ל ע"י שמדות וגזרות רובם נתקלקלו היינו נשים שנאנסו ונתחללו אבל לעולם רוב בעילות מהבעל והבן המתחס אחר אביו הרי הוא בנו ודאי רק ס' חלל ולזה מהני ברך ה' חילו ויעיין היטב שו"ת מהרי"ט ח"א סי' קמ"ח קמ"ט השייך לכאן.

ע"כ לפע"ד לא צריכים לכהן מיוחס ונאכל שם מן הפסחים עכ"פ שהותר טומאה בציבור בער"פ ול"צ לשקלים ולא לכהן הגדול ובהדי שותא מאז הי' צל"ע למ"ד ארון גלה לבבל א"כ למ"ד קדושה ראשונה לא קדושה לעתיד לבוא ואף מקום מקדש וכדעת הראב"ד עיין מג"א סוף הל' ט"ב ועיין פ"ב דשבועות א"כ מנ"ל בבית שני לבנות בהמ"ק בלי ארון וכרובים בלא"ה יש לתמוה על כמה שינוי' בכלים ובבנין ממשכן ומזבח של מרע"ה וגם בנין בית שני שנוי' מהראשון ובנין שעתידי בנבואת יחזקאל שנוי מכל הנ"ל אע"ג הכל בכתב מיד ה' השכיל ע"פי נביא מ"מ הא אין נביא רשאי לחדש דבר אלא לשעה לא לקיום והי' נ"ל דהיינו דכתיב ככל אשר אני מראה אותך תבנית המשכן תבנית כל כליו וכן תעשו פירש"י לדורות והוא מש"ס פ"ב דשבועות ועיין רמב"ן שהקשה ולפענ"ד דקאי אהתחלת הקרא ככל אשר אני מראה אותך עתה כן תעשו לדורות ע"פי אשר אני מראה בכל בנין ובנין אראה איך יעשה זה משונה מזה א"כ הרי העיד הקב"ה מתחלה שישכיל בכתב מידו לנביאיו ואין כאן דבר שהידשו נביאיו נגד דין תורה אך קשה מהארון דבית שני נ"ל מש"ה כתיב ונועדתי לך שמה מעל הכפרת בין ב' הכרובים לומר טעם הארון והכרובים הוא

רק עיקור לצורך מקום מועד לדבר עם מרע"ה מבין ב' הכרובים וכשאין נביא כמרע"ה הראוי להועד עמו מבין שני הכרובים אין הארון מעכב ואם יש אתו דבר אלקים יודיעני והריני חתנו ככנו חותם בברכה.

3. שו"ת מהרי"ץ חיות [ס' עו פרק ב]

ומן הקרבנות הראוים להקריב היום, אין ראוי רק קרבן פסח לבד, דקרב' יחיד אי אפשר להקריב מפני דכלנו טמאי מתים, ואין קרבן יחיד דוחה את הטומאה, ועולת תמיד ומוסף אי אפשר להקריב, דהרי אלו הקרבנות באים מן השקלים, שהשתתפו בהם כל בני ישראל הקרובים והרחוקים, בני א"י ומדינות הים, והשקלים אינם נוהגים רק בפני הבית לבד, אבל משנחרב הבית נתבטלה מצות הפרשת שקלים, עיין במשנה סוף שקלים וברמב"ם

- אולם למסקנא דאם הפריש, קדוש
- הטעם שאין שוקלים, משום דאין קרבנות. אבל אם היו מביאים קרבנות, יכול להיות ששוקלים

4. שו"ת מהר"ם שיק [יו"ד ס' ריד]

אלא דיש לפיין דהרי בלח"ס סט טמאי מחיס אלא סתמוס' סט כתבו דטומאת מת הותרה לזכור אלא שצריך שיהיו חייבין מושכת לה קרבן זכור לפי מ"ש מ"ן כנ"ל וצ"ל בחתים ס"י ר"ליו כ"ס תשובת ישיבין דדווקא סתא אסור להקריב אבל שאר קרבנות זכור בעינין שקלי זכור מכל ישראל חייב כשאר כל ימות השנה למלא כחוש לה וקשיא ל"י סוגיא דסנהדרין וחטאת הביל ור"לתי ברשיי כחטאת דף י"ז ע"ה ר"לוי יהיו מקריבין קרבן חטאת ור"לוי ח"י אמריי דשכט אחד חקרי קהל ומקריב קרבן זכור משכט אחד לא ידעתי ח"ך יקבלו כיום אחד כל השכט כולו ור"לוי ח"ס אסור שמוס גס לזכור שיהי' גס קרבן גליות כיום אחד מימי תמחרי על הישבין הביל כריה דף ל' ע"ה דחמרו דיום סוף אסור מפעם דבמחרי יכנה כיהמיק וקרבנו הטומר כיום ס"ז הרי סוגס סמח"ס ושיכ רק משום קרבן זכור ומנ"ה יהא להס שקלים ודו"ט טוה"ה לא ישי' קרבן גליות דהא ח"צ"ה ונ"ה ח"סש"ה ח"י י"ס חתומין וצ"ל דח"שיבין דקרבן גליות יהי' כפי' או גליל ס"ז וחתו שקלים וס"ה המזבח לא יצור כיון ס"ה הטומר עומד להכרעה כל ז' עריבין להמוק לזכרו :

אבל לא ח"ע למח לא אסור להכיר משל יחד ולמסור לזכור לזכות חותם לכל ישראל שיהא לפונס ח"ך כו ח"י ח"י קרבן זכור ודוחה שבת וטומאת זכור דח"שיבין עמ"ה לא ימסר"ס י"ס י"ס וחיכה מיד כן כ"מ דף ק"ח מיטו ככר כרדתי כמקום אחר שחש הזכור ח"י אלא מדרכנן כיון שהיה כפ"טו ואומר שמסר י"ס י"ס וע"ה לאמן בליסורין וכ"ס מ"ש"ס כל כקושיית שס"ק"ה על ח"ש"ס ס"ה דשמה לא ימסור י"ס ופ"ס"ס סס"ר מושכת לה קרבן זכור דדוחה טומאת מת אבל לא טומאת קרי ולכך ח"ש דלכרי ס"רין וכריס"ה"ה כ"ל אסור להכיר לזכות כטומאת קרי וס"ה"ה מ"ה"ה ל"די קדוש :

5. ספר ויקרא פרק כו

(לא) ונתתי את עריכם חרבה והשמותי את מקדשיכם ולא אריה בריח ניהחכם:

6. העמק דבר על ויקרא פרק כו פסוק לא

ולא אריה בריח ניהחכם. דאע"ג דהמקדש שומם מכ"מ אפשר דישאר המזבח במקומו ולהקריב עליו. וכמו שהיה באמת בחרבן בית שני. דמזמן חרבן הבית עד חרבן ביתר שאז נחרש ההיכל ונהרס המזבח. היה עוד המזבח קיים והקריבו עליו פסחים כדאי' בסנהדרין פ"א שהיו אז מעברין את השנה בשביל פסחים מכ"מ לא אריה וגו'. אבל רק פסחים הקריבו דלא כתיב ביה ריח ניהח משא"כ כל הקרבנות כתיב ריח ניהח בהטאת ב' ויקרא ד' ל' ובככור ב' קרה י"ח ו"ה ומעשר ה"ה ככור. מש"ה לא הקריבו בחרבן בהמ"ק משום דכתיב ולא אריה בריח וגו'